

AMİSOS / AMISOS

Cilt/ Volume 10, Sayı/ Issue 19 (Aralık/ December 2025), ss./ pp. 302-314
ISSN: 2587-2222 / e-ISSN: 2587-2230
DOI: 10.48122/amisos.1715369

Özgün Makale/ Original Article

Geliş Tarihi/ Received: 05. 06. 2025
Kabul Tarihi/ Accepted: 19. 08. 2025

KARIA BÖLGESİNDE MAUSSOLLOS DÖNEMİNDE KENT GİRİŞLERİNDE KONUMLANAN BAĞIMSIZ KULELER ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

A STUDY ON THE INDEPENDENT TOWERS POSITIONED AT THE ENTRANCES OF CITIES IN CARIA DURING THE MAUSSOLLOS PERIOD

Mazlum ÇUR*

Öz

Bu çalışma, Karia Bölgesi'nde Satrap Maussollos Dönemi'nde yerleşimlerin giriş güzergâhlarına yakın, sur duvarlarından bağımsız olarak inşa edilmiş kuleler ve bu kulelerin mimari yapım teknikleri üzerine bir değerlendirmeyi içermektedir. Maussollos, bölgenin savunma sistemlerine büyük önem vermiş ve bu doğrultuda, haberleşme ağını güçlendirmek amacıyla Karia Bölgesi'nin stratejik noktalarına, çok sayıda kule inşa etmiştir. Bu amaç doğrultusunda özellikle Leleg Yarımadası'nda uyguladığı *synoikismos* politikasının gereği olarak zaman içerisinde boşaltılan Leleg yerleşimlerinin zirvelerine, gözetleme veya karakol işlevi görebilecek kuleler inşa etmiştir. Maussollos, yeni kurduğu kentlerde de benzer bir strateji izlemiş; giriş kapılarına yakın ve kenti görebilecek hakim konumlarda veya yol güzergâhları üzerinde kuleler inşa etmiştir.

Bu kuleler, yerleşimlerin giriş-çıkışlarını kontrol altına almak, olası saldırılara karşı erken savunma hattı oluşturmak ve bölgesel haberleşmeyi sağlamaktadır. İncelenen kuleler, mimari yapım teknikleri, kullanılan malzeme özellikleri, boyut ve konumları bakımından birbirleriyle büyük ölçüde benzerlik göstermektedir. Kulelerin bulundukları konum incelendiğinde, bir kısmının yol kenarındaki tepelik alanlara, bir kısmının da vadi tabanlarındaki hakim noktalara inşa edildiği

* Sorumlu Yazar/Responsible Author: Dr., Bağımsız Araştırmacı, Muğla/Türkiye. E-posta: mazlumcur48@gmail.com ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-6014-7862>

görülmüştür. Kuleler inşa edilirken tercih edilen lokasyonlar, kuleler arasında etkili bir iletişim ağı kurulmasına ve erken uyarı sisteminin oluşmasına olanak sağlamıştır. Maussollos'un Karia Bölgesi'nde inşa ettirdiği bağımsız kuleler, yönetim politikasının bir sonucu olarak ortaya çıkmış olup bölgeye özgü bir mimari geleneğin oluşmasına olanak sağlamıştır. Dolayısıyla bu kulelerin sistematik biçimde ele alınması, Karia Bölgesi'nde satraplık yönetiminin savunma mimarisi ve stratejileri ile kırsal yerleşimlerin organizasyonuna ışık tutacaktır.

Anahtar Kelimeler: Karia, Maussollos, Bağımsız Kule, Gözetleme/Karakol, Savunma.

Abstract

This study presents an evaluation of towers constructed independently from fortification walls, located near the entrance routes of settlements in the Carian Region during the satrapal period of Maussollos, focusing on their architectural construction techniques. Maussollos placed great emphasis on the defense systems of the region and, in this context, commissioned the construction of numerous towers at strategic points throughout Caria to strengthen the communication network. In line with this objective, and as a consequence of the synoikismos policy he implemented particularly in the Leleg Peninsula, towers were erected on the summits of abandoned Leleg settlements, which likely functioned as watchtowers or guard posts. A similar strategy was also employed in the newly founded cities, where towers were constructed in dominant locations overlooking the city, near the main gates, or along significant routes. These towers served to control access to the settlements, to establish an early line of defense against potential attacks, and to facilitate regional communication.

The towers examined in this study display considerable similarities in terms of architectural construction techniques, material properties, dimensions, and locations. An analysis of their locations reveals that while some towers were built on elevated areas beside roads, others were strategically placed on prominent points within valley floors. The choice of these locations enabled the establishment of an effective communication network between towers and contributed to the development of an early warning system. The independently constructed towers commissioned by Maussollos in Caria can be considered as a direct outcome of his administrative policies and played a significant role in shaping a regionally distinctive architectural tradition. Therefore, a systematic examination of these towers will provide valuable insights into the defensive architecture and strategies of satrapal administration, as well as the organization of rural settlements in the Carian Region.

Keywords: Caria, Maussollos, Isolated Tower, Watchtower/Guard Post, Defense.

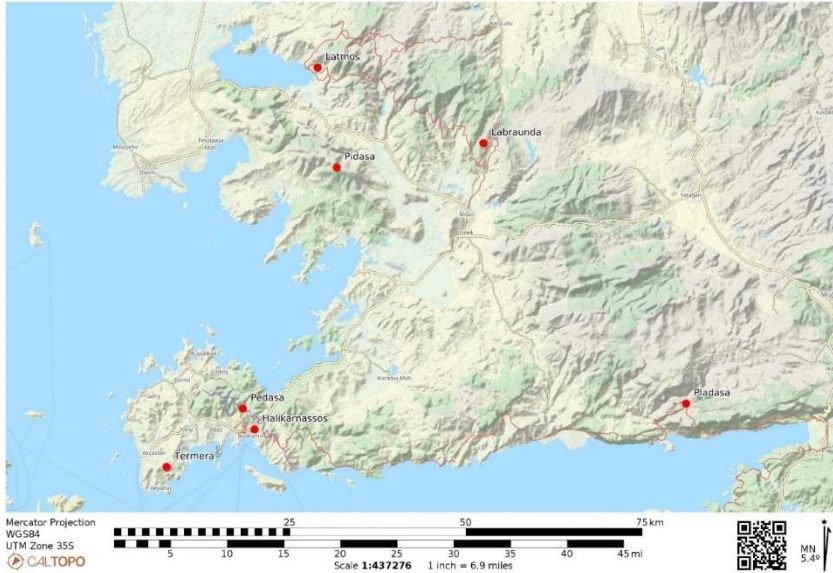
1. Giriş

Karia Bölgesi'nde yer alan kentlerin savunma sistemlerinde sur duvarları ve sur duvarlarından bağımsız münferit kule yapıları bölgenin önemli mimari geleneğini yansıtmaktadırlar.

Yerleşimlerin savunma sistemleri içerisindeki en zayıf noktaları genellikle giriş bölümleri olmuştur. Bu nedenle, girişlerin daha güvenli hâle getirilmesi amacıyla çeşitli ek savunma önlemleri geliştirilmiştir. Bu önlemler arasında kuleler daima merkezi bir rol oynamıştır. Ana giriş kapısının her iki yanına yerleştirilen ikili kule düzenlemesine ek olarak, kapıya yakın yol güzergâhları üzerinde konumlandırılmış kuleler de bulunmaktadır. Söz konusu kuleler, hem kente giriş-çıkışları denetlemek hem de bir ön savunma hattı oluşturmak amacıyla inşa edilmiştir. Bazı örneklerde ise bu yapılar, kent girişinde karakol işlevi görerek güvenlik ve denetim faaliyetlerinde önemli bir rol üstlenmiştir. Özellikle Karia Bölgesi'nde yer alan bağımsız kulelerin, Hekatomnidler Dönemi'nde savunma sistemlerinin önemli bir parçası hâline geldiği gözlemlenmektedir. Bu döneme ait bazı yerleşimlerde, terk edilmiş kentlerin zirvelerinde sur hattından bağımsız olarak inşa edilmiş kulelerin yanı sıra, kent giriş güzergâhı üzerinde stratejik konumlarda yer alan kulelerin varlığı da tespit edilmiştir. Söz konusu izole kuleler, bir yandan haberleşme ağı içerisinde kritik bir rol üstlenirken, diğer yandan kırsal

alanda yaşayan halk için birer sığınak işlevi görerek can ve mal güvenliğinin sağlanmasına katkı sağlamıştır (Har. 1).¹

Bağımsız kulelerinin, başlangıçta savunma veya gözetleme amacıyla yapıldığı düşünülse de, yeni araştırmalar ve arkeolojik veriler bu yapıların çoğunun aslında kırsal yerleşimlere ait çiftlik kuleleri olduğunu, özel mülkleri ve aile yaşamını korumaya yönelik inşa edildiklerini ortaya koymaktadır.

Harita 1: Karia Bölgesi’ndeki Bağımsız Kulelerin Dağılım Haritası.

2. Bağımsız Kuleler

Bu çalışma, literatürde sınırlı biçimde ele alınan kent girişlerindeki bağımsız kulelere ilişkin daha ayrıntılı veriler sunmayı amaçlamaktadır. Bu kule örneklerinin ilki, Leleg Yarımadası’ndaki Termera (Asarlık) yerleşiminde yer almaktadır. Termera akropolünün yaklaşık 1.650 metre güneyinde, sırt hattı üzerinde inşa edilmiş iki bağımsız kule, yerleşimin denize doğru uzanan güney sınırında konumlanmaktadır (Fig. 1). Termera’yı denizle bağlayan yol aksının kesişim noktasına konumlandırılan bu kulelerin, söz konusu yol ağının denetleme işlevi olduğu anlaşılmaktadır.² Kulelerde gözlemlenen duvar yapım tekniği ile kent surları arasındaki benzerlik, kulelerin Demir Çağı’na tarihlenmesine olanak sağlamaktadır.³ Savunma sisteminin önemli bir parçasını oluşturan bu kuleler, Strobilos’a (modern Aspat) uzanan geçidi denetlemek ve gözetlemek amacıyla stratejik bir noktada yer almaktadır.⁴ Antik yol üzerinde konumlanan kulelerin, hem Termera akropolünü hem de Strobilos’u görsel olarak denetleyebilecek bir görüş hattına sahip olmaları, iki yerleşim arasındaki iletişimin sağlanmasına olanak tanımaktaydı. Ayrıca, bu kulelerin Termera’ya deniz yönünden gelebilecek olası tehditleri önceden tespit etme ve ilk savunma hattını oluşturma işlevlerini üstlendikleri anlaşılmaktadır. Konumları ve mimari özellikleri bakımından, bu kuleler Karia

¹ Lohmann 2024.

² Diler-Gümüş 2023, 31.

³ Termera kuleleri, iri moloz taşlar ve doğal kayalar kullanılarak, kuru örgü tekniğiyle inşa edilmiştir. Duvarların büyük bir kısmı tek yüzü olarak düzenlenmiş olup yalnızca doğudaki yapının kuzey duvarı çift yüzlüdür ve yaklaşık 0,70 m kalınlığındadır. Duvar köşelerinin belirgin şekilde oluşturulmuş olması, kulelerin kare ya da dikdörtgen planlı olarak tasarlandığını ortaya koymaktadır.

⁴ Diler 2013, 511.

Bölgesi'nde bilinen Klasik Dönem öncesine tarihlenen bağımsız savunma kuleleri arasında özgün örnekler teşkil etmektedir.

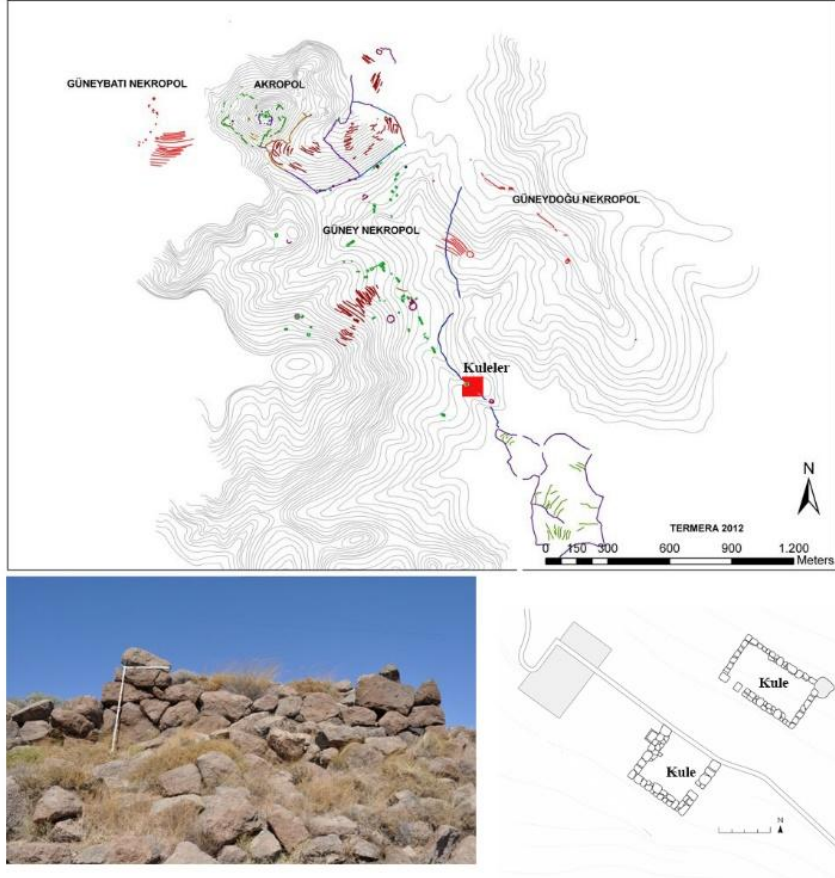

Fig. 1: Termera Kuleleri (Diler 2013, Fig. 21).

Milas'ın sınırları içerisinde, Ilbır Dağı'nın doğu yamaçlarında yer alan ve günümüzde "*Cerit Osman Kalesi*" olarak adlandırılan yerleşim, antik kaynaklar ve yazıtlar ışığında Pidasa yerleşimiyle ilişkilendirilmektedir.⁵ Pidasa, Ilbır Dağı'nın zirve noktalarına konumlanmış iki ayrı akropolden oluşmaktadır.⁶ Bu akropollerden batıdaki yerleşim "*Dipyrgon*" olarak adlandırılmıştır, iki dış sur hattı ve girişinde yer alan çift kuleli yapısıyla dikkat çekmekte olup, mimari ve konum özellikleri bakımından Klasik Dönem öncesine tarihlenmektedir.⁷ Doğudaki akropol ise ağırlıklı olarak Hellenistik ve Roma Dönemi kalıntılarını barındırmakta ve modern literatürde genellikle Pidasa olarak anılmaktadır.⁸

⁵ Robert 1978, 493-494; Migeotte 2001, 129-135.

⁶ Pimouguet-Pedarras 1995, 157-158; Bresson 2019, 235-236

⁷ Çur 2025, 108-110.

⁸ Radt 1974, 173; Peschlow-Bindokat 1981, 79-83.

Kulede doğu ve batı olmak üzere iki kapı açıklığı tespit edilmiştir. Batı cephedeki kapının, MÖ 2. yüzyıldaki bir müdahale sırasında açıldığı anlaşılmaktadır. Kuzey mekâna doğrudan bir dış erişim bulunmamaktadır ve bu bölüme, batı mekânın kuzey duvarında yer alan açıklıktan, muhtemelen ahşap bir merdiven aracılığıyla geçildiği düşünülmektedir. Mimari özellikler ve ele geçen küçük buluntular, yapının ilk kullanım evresinin MÖ 4. yüzyılın ilk yarısına, dolayısıyla Maussollos Dönemi'ne tarihlenmesine olanak tanımaktadır. Yapının ikinci kullanım evresi MÖ 2. yüzyıla işaret etmektedir; bu dönemde özellikle batı mekânda, orijinal bloklarla gerçekleştirilen onarımlar ve kapı açıklığının yeniden düzenlenmesi dikkate değerdir.¹²

Pidasa ve Pedasa antik kaynakların göstermiş olduğu ortak geçmişlerinin yanı sıra yerleşim planında da benzerlikler göstermektedir. Her iki yerleşimin merkezinde iki kuleli birer iç kale (*Dipyrgon*) ile kent girişlerinde birer karakol görevi gören birer kulenin varlığı benzerliklerini bu çalışmayla ortaya koymaktadır.

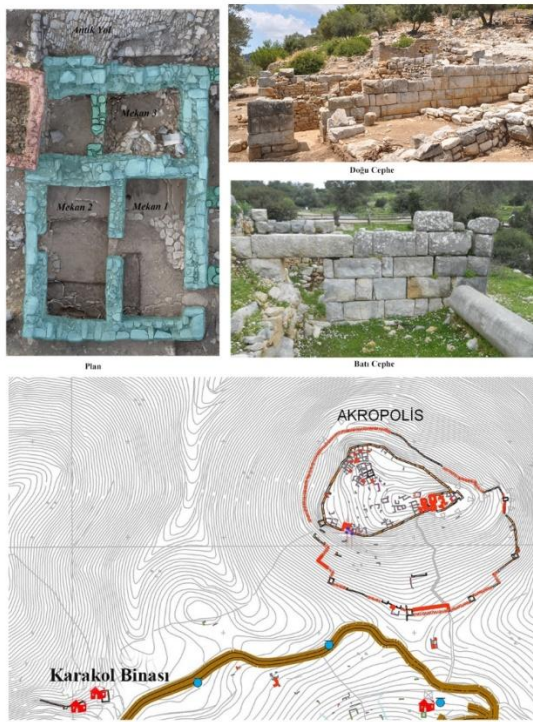

Fig. 3: Pedasa Karakol Binası (Çur 2014, Lev. II, 2)

Pedasa Kulesi'nin, Athena Kutsal Alanı'nın güneyinde ve kentin ana ulaşım aksına hâkim bir noktada konumlanması, savunma odaklı bir işlevsellik taşıdığını desteklemektedir. Bu stratejik konumlandırma, olasılıkla kentin boşatılmasının ardından ortaya çıkan güvenlik ihtiyaçlarına yanıt verme amacı taşımıştır. Benzer bir durum Labraunda Kutsal Alanın girişindeki Ucalan Kulesi'nde görülmektedir (Fig. 4). Labraunda Kutsal Alanı'nın Mylasa yönündeki kutsal yol boyunca konumlanan üç kule ile iki küçük kale, alanın güvenliğini ve kontrolünü sağlamak amacıyla inşa edilmiştir. Bu savunma ağının, genellikle hâkim görüş alanlarına sahip küçük yükseltiler üzerine yerleştirilmiş olduğu ve kulelerin birbirleriyle doğrudan görüş hattı kurabilecek şekilde stratejik bir düzende konumlandırıldığı anlaşılmaktadır. Bu savunma düzeni, kutsal alanın yaklaşan tehlikelere karşı erken uyarı sistemiyle korunmasına olanak sağlamış ve bölgenin genel kontrolünü kolaylaştırmıştır. Bu tür savunma sistemlerinin inşası, Labraunda'nın Karia Bölgesi açısından taşıdığı hem kutsal hem de stratejik önemin bir yansıması olarak değerlendirilebilir. Söz konusu kule ve kalelerin

¹² Diler vd. 2009, 267-284; Diler vd. 2021, 197-198; Çur 2014, 23.

inşasına Maussollos Dönemi'nde başlanmış, kullanımları Hellenistik Dönem boyunca da devam etmiştir.¹³ Bu durum, Labraunda Kutsal Alanı'nın yalnızca dini bir merkez değil, aynı zamanda askeri ve siyasi açıdan da korunması gereken önemli bir bölge olarak görüldüğünü ortaya koymaktadır.

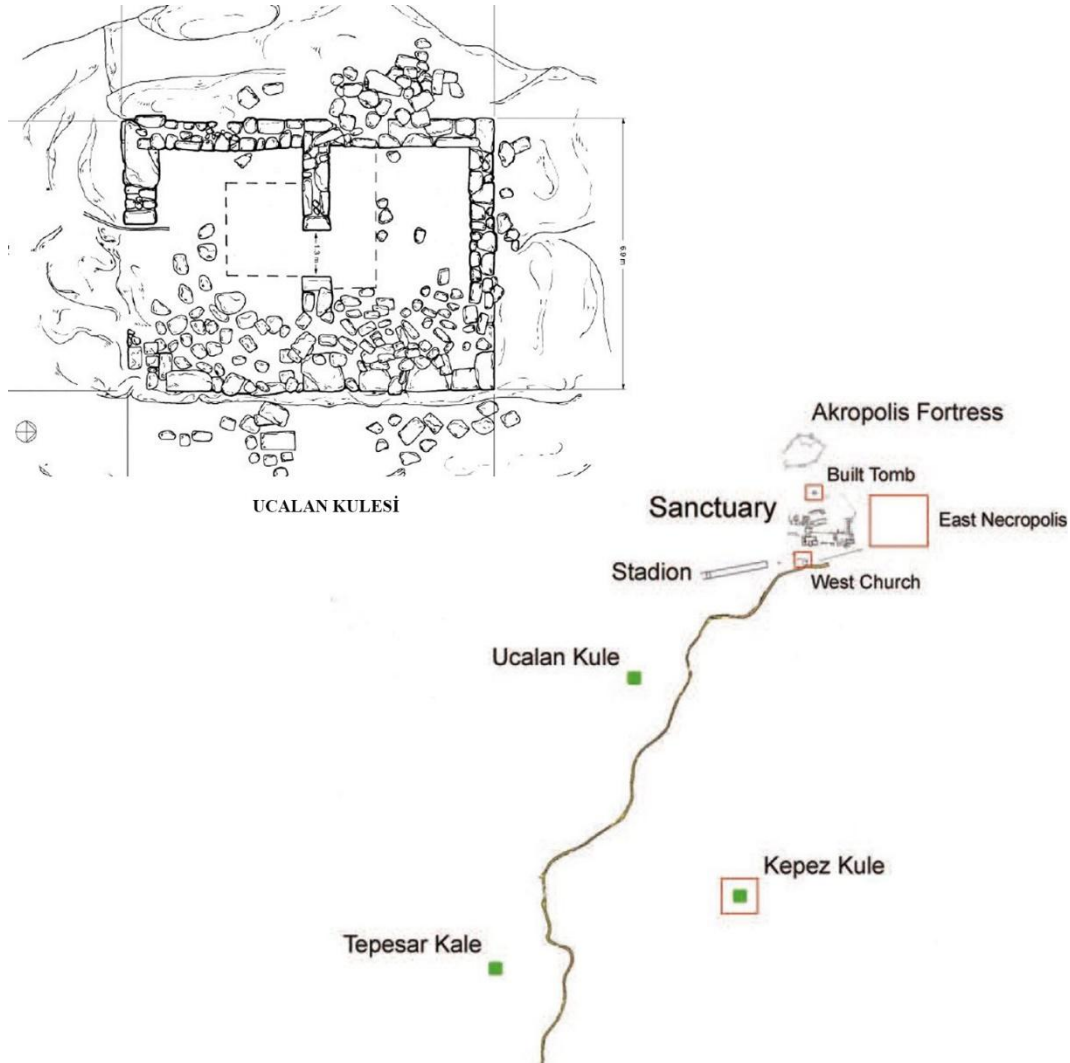

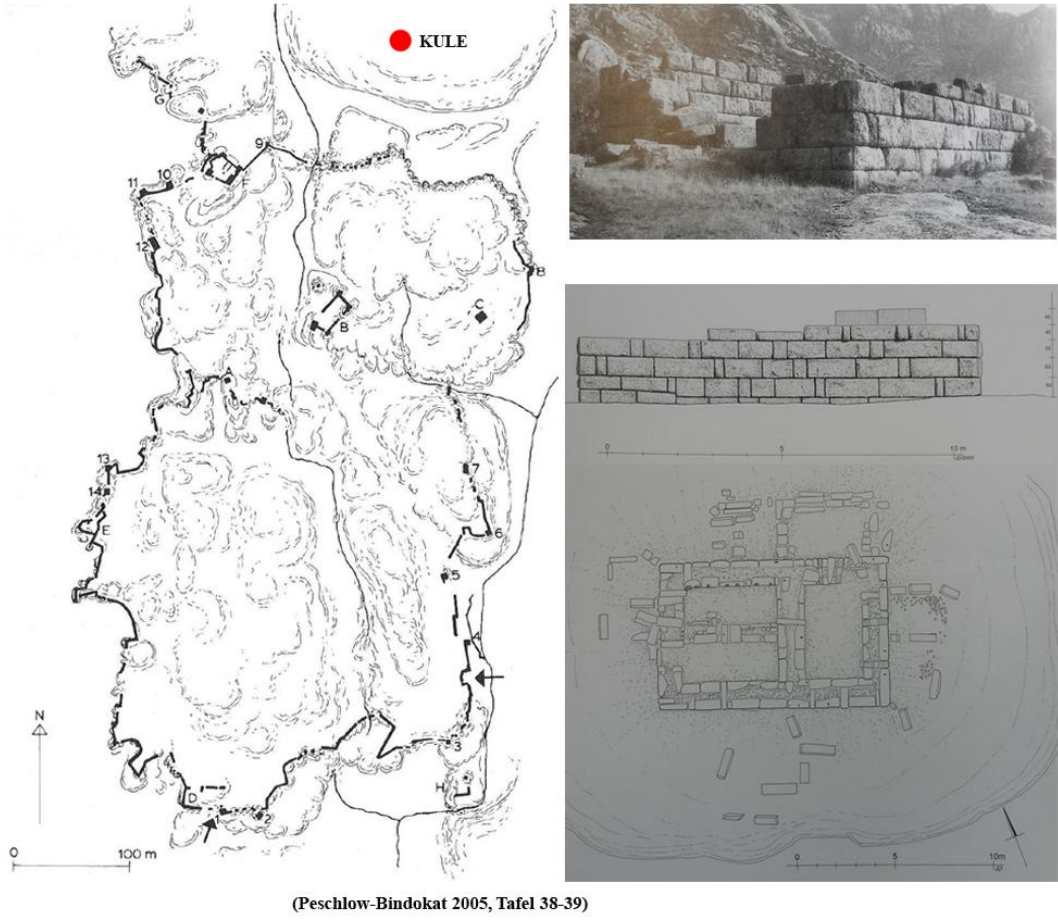
Fig. 4: Labraunda Ucalan Kulesi (Henry 2012, Fig. 11-13).

Maussollos Dönemi'ne tarihlenen bağımsız kulelerde, köşe birleşimlerinde kullanılan çift bağ taşları, dış cephede tam boyutlu, iç cephede ise daha dar ve kısa olup genellikle birbirleriyle örtüşmemektedir. Bu yapım tekniğinin karakteristik bir örneği, Latmos'ta yer alan bağımsız kulede açıkça gözlemlenmektedir.¹⁴ Latmos'un kuzey bölümünde, surların dışındaki yüksek bir kayalık üzerinde konumlanan bu kule, 11x7,30 m ölçülerinde olup izodomik duvar örgü tekniğiyle inşa edilmiştir.¹⁵ Üç bölümden oluşan kulenin köşelerinde, bosajlı taş dokusu içerisinde dikey silmeler kullanılmıştır (Fig. 5).

¹³ Henry vd. 2012, 227-260.

¹⁴ Büyüközer 2022, 74.

¹⁵ Peschlow-Bindokat 1989, 71-73.

(Peschlow-Bindokat 2005, Tafel 38-39)

Fig. 5: Latmos'taki Kule (Peschlow-Bindokat 2005, Tefal 38-39).

Mimari özellikleri ve konumu dikkate alındığında, kulenin Maussollos'un Latmos'u ele geçirmesinin ardından, kent sur sistemine paralel olarak inşa edildiği düşünülmektedir¹⁶. Günümüzde 1,30 m yüksekliğinde korunmuş olan kulenin, geriye kalan blokların sayıca fazlalığı, kulenin özgün halinde en az iki katlı olduğunu işaret etmektedir. Bu kule hem plan hem de ölçü konusunda Pedasa örneğine benzemektedir. Benzer bir kule Halikarnassos surlarının hemen doğusunda, Milas yolu güzergâhının kuzeydoğusundaki bir sırt üzerinde yer almaktadır (Fig. 6). Bu kule ana sur hattının dışında konumlanmış olup yaklaşık 15x12 m ölçülerine sahiptir.¹⁷ Yapının bulunduğu konum, ilk araştırmacılar tarafından Halikarnassos'un dış savunma hattının bir parçası olarak yorumlanmışsa da, günümüze kadar yapılan gözlem ve yüzey araştırmalarında kule ile doğrudan bağlantılı bir sur hattına ait mimari bir bulguya rastlanmamıştır. Bu durum, söz konusu kulenin bir dış sur sistemine değil, bağımsız bir savunma kulesine ait olabileceğini düşündürmektedir. Kule, dört ayrı bölümden oluşmaktadır ve yapımında doğu kesimde yaygın olarak gözlemlenen iri kireçtaşı bloklardan oluşan ve "sıralı çokgen" olarak tanımlanan bir duvar işçiliği tekniği kullanılmıştır. İyi korunmuş durumda olan kule, işçilik özellikleri bakımından bölgedeki diğer bağımsız kulelerden ayrılmaktadır. Duvar örgüsünde kullanılan bloklar bosajlı değil, düzensiz izodomik teknikle işlenmiştir. Ayrıca köşe birleşimlerinde dikey silmelere yer verilmiştir.¹⁸ Bu mimari özellikler, kulenin Maussollos Dönemi'nde ana tahkimat sistemine paralel olarak inşa edildiğine işaret etmektedir.¹⁹ Kulenin stratejik konumu, hem Halikarnassos'un doğu sur hattını hem de Mylasa yönünden kente

¹⁶ Peschlow-Bindokat 1994, 155-172.

¹⁷ Pedersen 1994, 220.

¹⁸ Yapının iç mekânında, iç yüzeyleri harçla sıvanmış bir sarnıç tespit edilmiştir.

¹⁹ Karlsson 1994, 153; Pedersen 2010, 306-307.

yaklaşan ana yolu denetlemeye imkân tanımaktadır.²⁰ Bu konumlandırma, yapının karadan veya denizden gelebilecek tehditleri önceden fark ederek kente erken uyarının iletilmesini sağlamak amacıyla seçildiğini göstermektedir. Ayrıca doğudaki Mylasa Kapısı'ndan gelebilecek olası saldırılara karşı savunmada aktif bir rol üstlendiği anlaşılmaktadır. Mimari açıdan değerlendirildiğinde; kule, düzensiz izodomik teknik kullanımı ve büyük boyutlu yapısıyla, kent sur sistemine ait diğer kulelerden belirgin biçimde ayrılmaktadır.

Halikarnassos Kent Planı

Kule Cephe Fotoğrafi

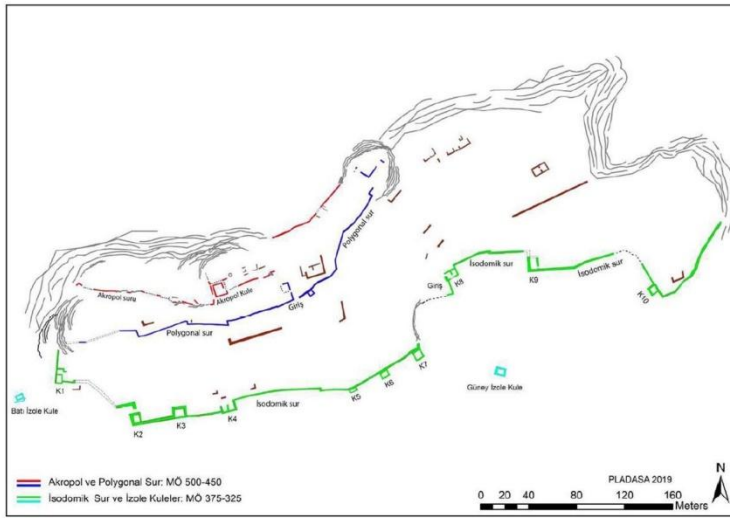
Fig. 6: Halikarnassos'taki Kule (Pedersen).

Gökova Körfezi'nin kuzeybatısında, günümüz Sarnıç mahallesi sınırları içerisinde lokalize edilen Pladasa Antik Kenti'nde ise savunma sisteminin bir parçası olarak değerlendirilmesi gereken iki bağımsız kule bulunmaktadır. Bu kuleler, kentin batı ve güney yönlerinden gelebilecek tehditlere karşı erken uyarı ve savunma amacıyla inşa edilmiş kuleler olarak öne çıkmaktadır.²¹ İlk kule, sur hattının batı uç noktasından yaklaşık 28 m güneybatıda konumlandırılmıştır (Fig. 7). 4,51x6,37 m ölçülerinde dikdörtgen planlıdır. Yapının duvar kalınlığı 1,30 m, günümüze ulaşan korunmuş yüksekliği ise 1–1,20 m arasında değişmektedir. Düzensiz trapezoidal ve poligonal taş bloklardan oluşan duvar örgüsü, kuleye Erken Hellenistik Dönem savunma mimarisine özgü bir karakter kazandırılmıştır. Bu mimari özellikler kuleyi, sadece yapısal değil, aynı zamanda dönemsel olarak da özgün bir örnek haline getirmektedir.

²⁰ Henry *vd.* 2013, 286.

²¹ Debord-Varinlioğlu 2001, 57-60.

İkinci kule ise kentin güney kesiminde, eğimin azaldığı bir alanda, isodomik sur hattının dışında ve ovaya hâkim konumdaki alçak bir yükselti üzerinde konumlanmıştır. Bu yerleşim, kulenin yalnızca güneyden gelebilecek tehditleri gözlemlemekle kalmayıp, aynı zamanda yaklaşık 70 m kuzeyde, üst kotta bulunan kent girişini denetleme işlevini de üstlenmesini sağlamış olmalıdır. Dış ölçüleri 6,80x8,40 m olan yapının duvar kalınlığı 1,30 m olup korunmuş yüksekliği 5,20 metreye ulaşmaktadır. İzlenebilirlik durumu oldukça iyi olan kule, bölgedeki izole kule örnekleri arasında korunmuşluk düzeyi açısından dikkat çekmektedir. Ayrıca, kulenin köşelerinde dikey silmelerin kullanıldığı gözlemlenmektedir.²² Pladasa kulelerinin ortak özellikleri bakımından eğimin az ve savunma açısından zayıf olduğu güney ve batı bölümlerinde, giriş kapılarına yakın olmalarıdır.

Çörtük 2021, Fig.3

Çörtük 2021, Fig. 13

Resim 7: Pladasa Yerleşimindeki Kuleler (Çörtük 2021, Fig. 1 ile 3)

Eski Çine'nin kuzeybatısında, Hasanlar mevkiinde küçük boyutlu bir gözetleme kulesi tespit edilmiştir.²³ Yapı her ne kadar mütevazı ölçekte olsa da, yüzeyi düzgün işlenmiş granit bloklardan inşa edilmiş olup, "kenet ve uzanım taşı" (*header and stretcher*) tekniği ile düzenlenmiştir. Mimari özelliklerine ve inşa tekniğine dayanılarak kulenin MÖ 5. ya da 4. yüzyıla tarihlendirilebileceği düşünülmektedir. Stratejik konumuyla dikkat çeken bu yapı, kuzeye, Alabanda'ya yönelen güzergâh üzerinde yer almakta olup, muhtemelen söz konusu yolu denetlemek amacıyla inşa edilmiştir. Ayrıca, kulenin yakın çevresinde küçük ölçekli bir yerleşimin varlığı da muhtemeldir; bu bağlamda yapı, Alabanda'nın hinterlandında yer alan kırsal savunma ağına ait bir unsur olarak değerlendirilebilir.²⁴

Kuzey Karia'da yer alan Teke Kale, Atavlusu, Kurun Dere, Amyzon, Alinda ve Alabanda gibi yerleşimlerin yakın çevresinde konumlanan bağımsız kuleler, stratejik açıdan son derece işlevsel noktalara yer almaktadırlar.²⁵ Bu kulelerin ortak özelliği, antik yol ağlarıyla doğrudan ilişkili güzergâhlar üzerinde bulunmalarıdır. Bu durum, söz konusu yapıların yalnızca savunma amaçlı değil, aynı zamanda iletişim ve kontrol işlevleri doğrultusunda da kullanıldığını göstermektedir. Antik yollarla bağlantılı bu kulelerin, kentler arası haberleşmeyi sağlama, olası tehdit ve saldırılara karşı erken uyarı sistemlerinin bir parçası olma ve askeri birliklerin geçiş güzergâhlarını kontrol etme gibi çok yönlü işlevler üstlendikleri

²² Çörtük 2020, 104-105; Çörtük vd. 2022, 362.

²³ Laumonier 1936, 302.

²⁴ Marchese 1989, 50, Plate 20.

²⁵ Özkaya vd. 1998, 302.

anlaşılmaktadır. Ayrıca bu tür yapılar, yalnızca savaş zamanlarında değil, barış dönemlerinde de yol güvenliğini sağlama, sınırları tanımlama ve kırsal alanları denetim altında tutma gibi idari ve askeri roller üstlenmiştir. Atavlusu, Kurun Dere ve Hasanlar'daki örnekler muhtemelen MÖ 5. yüzyıl sonları ile 4. yüzyıl başlarına tarihlenmektedir.²⁶

3. Sonuç

Antik Çağda savunma sistemleri, yalnızca askeri bir gereklilik olmanın ötesinde, bölgesel yönetim, iletişim ve denetim stratejilerinin ayrılmaz bir parçası olarak şekillenmiştir.²⁷ Özellikle kırsal ve dağlık alanlarda inşa edilen kule ve kaleler, merkezi otoritelerin perifer bölgeler üzerindeki etkinliğini artırmak, geçiş yollarını denetim altında tutmak ve kentler arası haberleşmeyi güvence altına almak amacıyla tasarlanmıştır. Bu yapılar, aynı zamanda bölgedeki siyasi iktidarın görünürlük ve meşruiyet araçları olarak da işlev görmüştür.

Karia Bölgesi'nde, MÖ 4. yüzyıldan itibaren, özellikle Pers Satraplığı görevini üstlenen yerel Hekatomnid Hanedanı döneminde, bu çok katmanlı savunma ve kontrol ağlarının sistematik biçimde güçlendirildiği görülmektedir. Hekatomnidler, mimari faaliyetlerinde hem yerel geleneklerden yararlanmış hem de Doğu ve Batı dünyasından aldıkları etkileri harmanlayarak özgün bir yapılaşma programı geliştirmişlerdir. Bu dönemde inşa edilen savunma yapıları, yalnızca askeri amaçlara hizmet etmekle kalmamış; aynı zamanda bölgenin dinsel merkezlerini ve ulaşım ağlarını da koruyacak şekilde planlanmıştır.

İzole kuleler yol güzergâhlarına ve hâkim görüş alanlarına bilinçli olarak yerleştirilmiş, böylece yaklaşan tehlikelere karşı bir tür erken uyarı sistemi işlevi görmüşlerdir. Kulelerin birbirleriyle görsel temas kuracak şekilde konumlandırılması, dönemin iletişim teknolojisinin ve savunma planlamasının ulaştığı ileri düzeyi yansıtmaktadır.

Özellikle Maussollos Dönemi'nde yoğunlaşan bu izole kuleler, kırsal alanlarda askeri kontrolün artırılması kadar, mevcut yerleşim dokusunun stratejik gereksinimler doğrultusunda yeniden düzenlenmesini de kapsamaktadır. Pedasa örneğinde olduğu gibi, belirli yerleşimlerin tamamen boşaltılmaksızın askeri amaçlarla yeniden işlevlendirilmesi, Maussollos'un *synoikismos* politikası ile uyumlu bir uygulamadır. Bu bağlamda, zirve noktalara inşa edilen ve yerel mimari gelenekten ayrılan kuleler, askeri garnizonlar olarak kullanılmış ve bölgedeki merkezi otoriteyi pekiştirirken haberleşme işlevini de üstlenmişlerdir. Bean ve Cook'un görüşüne göre, bu tür yapıların temel amacı, boşaltılan yerleşimlere halkın geri dönüşünü engellemek iken; Hornblower, kulelerin aynı zamanda Maussollos'un siyasi ve askeri kudretinin görünür bir ifadesi olarak inşa edildiğini savunmaktadır. Her iki yorum da, kulelerin yalnızca pratik savunma işlevleriyle sınırlı kalmadığını, aynı zamanda dönemin iktidar politikalarının mimari tezahürleri olduğunu göstermektedir.

Sonuç olarak, Karia Bölgesi'nde inşa edilen izole kuleler, askeri işlevlerinin çok ötesinde, Antik Çağ'ın karmaşık yönetim, iletişim ve güç projeksiyonu ağlarının somut yansımalarıdır. Bu yapılar, Karia Bölgesi'nde hem kutsal alanların güvenliğini hem de kırsal ulaşım yollarının kontrolünü sağlamak üzere planlanmış, böylece bölgenin siyasi, askeri ve idari bütünlüğüne katkıda bulunmuştur. Dolayısıyla söz konusu kuleler, hem bölgesel savunmanın hem de merkezi otoritenin ideolojik inşasının ayrılmaz bileşenleri olarak değerlendirilmelidir.

Çıkar Çatışması/Conflicts of Interest: Yazar, herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan eder. / The author declare no conflict of interest.

²⁶ Marchese 1992, 47-51.

²⁷ Kırca 2015, 127.

Kaynakça

- Büyüközer, A. 2022, “Knidos ve Ionia Rönesansı”, *TÜBA-AR*, 30, 65–89.
- Bresson, A. 2019, “Pidasa, Miletos, and The Karian Revolt”, Eds. Henry, A-Konuk K., *Karia Arkhaia La Carie, des Origines a la Periode pre-hekatomnide*, 14-16 Novembre 2013, 227-247.
- Çörtük, U. 2020, “Pladasa Kenti Savunma Mimarisi Üzerine Gözlemler”, *Arkeoloji Dergisi*, XXV, 99-116.
- Çörtük, U.-Gümüş, Ş.-Kaya, A. D. 2022, “Muğla Menteşe İlçesi Pisye-Pladasa Koinonu Yüzey Araştırması 2019”, *2019–2020 Yılı Yüzey Araştırmaları*, 3, 357–374.
- Çur, M. 2014, *Pedasa Karakol Binası*, Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Muğla.
- Çur, M. 2025, *Pedasa Akropolisi Dipyrgonu* (Bey Kalesi), Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Muğla.
- Debord, P.-Varinlioğlu, E. 2002, *Les Hautes Terres de Carie*, Bordeaux: Ausonius Publications.
- Diler, A. 2019, “Early Iron Age Termera (Asarlık); Some Notes on the Lelegian Settlements and their Impacts on Karian Identity”, in H. Olivier & K. Konuk (Eds.), *Karia Arkhaia. La Carie, des origines à la période pré-hékatomnide*, IFEA, İstanbul, 507-546.
- Diler, A.-Gümüş, Ş. 2023, “Preliminary Evaluation of the Fortification and Defence Structures of the Lelegian Peninsula in Karia”, in A. Diler & S. Özen (Eds.), *Fortifications in Western Anatolia: Contributions to the International Colloquium in Kaunos 2019*, 1-50.
- Henry, O.-Karlsson, L.-Blid, J. 2012, “Le Sanctuaire de Labraunda. Historique, Etat des Lieux et Perspectives de Recherche”, *Anatolia Antiqua*, 20, 227-260.
- Henry, O.-Karlsson, L.-Blid, J.-Hedlund, R.-Vergnaud, B.-Hellström, P.-Thieme, T.-Freccero, A.-Durusoy, E.-Bilgin-Altınöz, A. G.-Bağdatlı-Cam, F.-Frejman, A.-Lebouteiller, P. 2013, “Labraunda 2012 – Rapport préliminaire”, *Anatolia Antiqua*, 21, 285-355.
- Karlsson, L. 1994, “Thoughts About Fortifications in Caria from Maussollos to Demetrios Poliorketes”, *Revue des Etudes Anciennes*, 141-153.
- Laumonier, A. 1936, “Archeologie Carienne”, *BCH*, 60, 286-335.
- Lohmann, H. 2024, *Türme, Burgen und Compounds. Ein Beitrag zur Siedlungskunde von Karien*, Asia Minor Studien 105. Bonn: Rudolf Habelt Verlag.
- Marchese, R. 1989, *The Historical Archaeology of Northern Caria: A Study in Cultural Adaptations*. Oxford: British Archaeological Reports, International Series 536.
- Marchese, R. 1992, “Ancient Remains in Caria: The Watchtower at Arpas”, *Anatolian Studies*, 42, 47-57.

- Oğuz Kırca, E. D. 2015, “Karya Khersonesosu’nda (Pera) iki Tip Kale/Kale Yerleşimi”, *TÜBA-AR*, 18, 125-141.
- Özkaya, V.-San, O.-Barın, G. 1998, “Alinda (Karpuzlu)”, *AST*, XVI, 299-324.
- Pedersen, P. 1994, “Fortifications of Halikarnassos”, *REA*, 96, 215–235.
- Pedersen, P. 2010, “The City Wall of Halikarnassos”, in K. Konuk (Ed.), *Hellenistic Karia*, 569-576.
- Peschlow-Bindokat, A. 1989, “Die Umgestaltung von Latmos in der Ersten Hälfte des 4. Jhs. V. Chr.”, *Architecture and Society in Hecatomnid Caria*, *Ğsveç*, Acta Universitatis Upsaliensis, 69-76
- Pimouguet, i. 1995, “Défense et Territoire. L’exemple Milésien.” *Dialogues d’histoire Ancienne*, 21/1, 89-109.